

TÜRKÇENİN YABANCI DİL OLARAK ÖĞRETİMİNDE YÖNTEM SEÇİMİ VE ALTERNATİF YÖNTEMLER*

*Mehmet Dursun ERDEM***

*Mesut GÜN****

*Pelin SEVER*****

ÖZET

Dil öğretimi, geçmişten günümüze birçok bilim adamını, toplum bilimcileri ve özellikle son yıllarda dil bilimcileri düşündüren ve bu alanda araştırmaya yönlendiren önemli bir konu olmuştur ve öğretimde yöntemlere ihtiyaç duyulmuştur. Yabancı dil öğretimi için bilim dünyasında çeşitli yöntemler ortaya konmuştur. Her yöntem kendinden önce mevcut olan yöntemin eksikliğini ortaya koymuş ve öğretime daha iyi katkı sağlayacağını düşündüğü alternatif yöntemler oluşturmuştur.

Dil öğretimi belirli yöntemler kullanılarak bir bütün halinde yapılmalıdır. Türkçenin yabancı dil olarak öğretimi; Türkçe ve Türk kültürünün tanınması açısından büyük öneme sahiptir. Bu nedenle derslerde kullanılacak yöntemler doğru belirlenmelidir. Yöntem, bilimde belli bir sonuca ulaşmak için bir plana göre izlenen yoldur. Türkçenin yabancı dil olarak öğretiminin amacına ulaşabilmesi için öncelikle öğrencilerin yabancı dil öğrenmeye neden ihtiyaç duyduklarını bilmek gerekir. Türkçe öğrenmeye ihtiyaç arttıkça Türkçenin yabancı dil öğretiminde kullanılan yöntemlerin uygunluğu ve amaca en kolay yonden götüreceği etkili yöntemlerin doğru seçimine özen gösterilmelidir.

Öğrenci ihtiyacı Türkçenin hangi yöntemle öğretilene yön verir. Dersin ihtiyaç ve kazanımı belirlendikten sonra kullanılacak yöntem doğru belirlenmelidir. Örneğin kelime öğretiminde doğrudan yöntem, konuşma ve dinleme becerisinin kazandırılmasında işitsel-dilsel yöntem, dil bilgisi öğretiminde dil bilgisi çeviri yöntemine öncelik verilebilir. Çevresel koşulların uygun, materyallerin bol, zamanın çok

* Bu çalışma 4-5 Eylül 2015 tarihlerinde Saraybosna Üniversitesi Felsefe Fakültesinde düzenlenen 2. Uluslararası Türk Kültürü Araştırmaları Sempozyumunda sunulan sözlü bildirinin genişletilmesiyle oluşturulmuştur.

Bu makale Crosscheck sistemi tarafından taranmış ve bu sistem sonuçlarına göre orijinal bir makale olduğu tespit edilmiştir.

** Prof. Dr. Nevşehir Hacı Bektaş Veli Üniversitesi Eğitim Fakültesi Türkçe Eğitimi Bölümü, El-mek: mdursunerdem@nevsehir.edu.tr

*** Yrd. Doç. Dr. Nevşehir Hacı Bektaş Veli Üniversitesi Eğitim Fakültesi Türkçe Eğitimi Bölümü, El-mek: mesutgun@nevsehir.edu.tr

**** Nevşehir Hacı Bektaş Veli Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yüksek Lisans Öğrencisi, El-mek: pelinsvr33@gmail.com

olduğu durumlarda alternatif yöntemler de kullanılabilir. Doğru yöntem seçimi başarılı bir dil öğretimi demektir. Bu seçim, dil öğretimini sıradanlıktan çıkarır. Motivasyonu arttırarak hızlı ve etkili öğrenme sağlar.

Doküman incelemesi yöntemi kullanılan bu çalışmada, 1982 yılında Avrupa Konseyi ile Milli Eğitim Bakanlığının ortaklaşa düzenledikleri 'Yabancı Dil Öğretimleri Programları' konulu seminerlerde belirlenen belli başlı yöntemler genel özellikleriyle tanıtılmıştır. Bunun yanı sıra Türkçenin yabancı dil olarak öğretiminde sıkça kullanılan bu yöntemler dışında kullanılacak alternatif bazı yöntemler tanıtılmış, söz konusu yöntemlerin güçlü ve zayıf yönleri üzerinde durulmuş, konuyla ilgili tartışma yapıp geliştirilen öneriler sunulmuştur.

Anahtar Kelimeler: Türkçenin yabancı dil olarak öğretimi, yöntem seçimi, dil öğretimi, alternatif yöntemler.

SELECTION OF A METHOD AND OTHER ALTERNATIVE METHODS IN TEACHING TURKISH AS A FOREIGN LANGUAGE

ABSTRACT

Language teaching has become an important issue which makes many scientists, social scientists and recently the linguistic scientists think from past to present and leads them to research in this field and methods are needed in teaching. Various methods have been put forth for teaching a foreign language in science world. Every single method has revealed the shortcomings of predecessors existing method and formed alternative methods which it thinks that it would better contribute to teaching.

Language teaching should be done as a whole by using certain methods. Teaching Turkish as a foreign language has a great importance in terms of recognition of Turkish and Turkish culture. For this reason, methods to be used in lessons should be determined correctly. Method is a path followed according to a plan in order to achieve a certain result in science. First of all, it is needed to know why students need to learn a foreign language in order to achieve the aim of teaching Turkish as a foreign language. As the need for learning Turkish increases, it should be cared the convenience of the method used in teaching Turkish as a foreign language and right selection of effective methods to take the easiest way to the aim.

The need of learning would direct what method Turkish would be taught. After determining the need and acquisition of the lesson, method to be used should be determined correctly. For example, it may be given primacy to direct method in vocabulary teaching, to audio-lingual method in acquisition of the speaking and listening skill, to grammar translation method in teaching grammar. Alternative methods can also be used in cases where environmental conditions are suitable, materials and time are abundant. Selection of a right method means

Turkish Studies

International Periodical for the Languages, Literature and History of Turkish or Turkic
Volume 10/11 Summer 2015

successful language teaching. This selection will not vulgarized the language teaching. It provides fast and effective learning by increasing motivation.

Document analysis method used in this study, some certain methods determined in the seminars in 'Foreign Language Teaching Programs' that European Union and Ministry of National Education jointly organized in 1982 have been introduced with its general characteristics. Besides this, some alternative methods have been introduced except for these methods often used in teaching Turkish as a foreign language and the methods in question have been put emphasis on their strengths and weaknesses, discussions on the subject have been made and suggestions developed have been presented.

STRUCTURED ABSTARCT

Introduction

Many methods in language teaching have been suggested and applied from past to present.

The method notion is the right way to learn a subject or the shortest way followed to achieve the goal (Demirel, 2004: 138). Changing language learning needs has proposed an item for the agenda that the difficulties faced in learning a language have been differentiated. As in the past, the problems about language learning are still going on at present. First of all, the right method should be chosen to teach a language at intended level. There are some factors affecting the selection of the method. 'Teacher's tendency to the method, time and physical possibility, cots, student group size, the characteristic of the subject and the qualities requested to improve for student at the end of teaching process are the factors that affect teaching method.' (Küçükahmet 1997: 62-63). In this case, method to be selected can vary according to the need and targets.

Language teaching methods usually occur to form the antithesis to each other just as in literary movements. It tries to complete the lack of the predecessor method. The most significant point in this case is that language teaching should consist four basic skill (listening, speaking, reading and writing) in teaching Turkish as a foreign language. According to the target of the lesson and acquisition of the skill, language teaching method to be used in the lesson should be determined correctly.

Method

In this study, document review which is a qualitative research method has been used. Documents are the important data sources which should be used in researches. After present data sources have been reviewed, the study has been prepared and completed. By analyzing the written documents consisting data about the event and phenomenon related to the subject within the scope of research, the provided data is called document review. A great deal of data about the research field can be obtained via document review without any

Turkish Studies

International Periodical for the Languages, Literature and History of Turkish or Turkic
Volume 10/11 Summer 2015

necessity to any meeting and observation. By this means, researcher saves up time and source. What document is important and which one to use as a data source should be decided by considering the research subject (Yıldırım ve Şimşek, 2008: 188).

The Method in Teaching Turkish as a Foreign Language

In the research conducted, various methods have been determined as a procedure to follow in teaching different languages abroad. The structure of the target language, cultural transmission style and teaching target have affected the language to determine a method according to need. Every method cannot prompt four language skill at the same time. This event may not be seen as a deficiency, it can be chosen in case of necessity.

In this study, some certain method categories determined in the seminars in 'Foreign Language Teaching Programs' that European Union and Ministry of National Education jointly organized in 1982 have been taken as a basis. In this seminar in question, the methods below are determined by Turk and European experts (Demirel, 1999: 37):

1. Grammar-Translation Method
2. Direct Method
3. Audio Lingual Method
4. Audio Visual Method
5. Eclectic Method

There are some other alternative methods in language teaching as distinct from these methods. These methods have not gained wide currency in terms of usage.

These are the methods which people have attempted because of the lack of these methods or formed under the effect of vogue linguistics and same movements (Gür, 1995: 31). Here are some of these alternative methods:

1. Total Physical Response
2. The Silent Method
3. Community Language Learning
4. Suggestopedia Method
5. Task-Based Method

In the next chapters of this study, first of all some certain methods determined in the seminars in 'Foreign Language Teaching Programs' that European Union and Ministry of National Education jointly organized in 1982 and commonly used in teaching Turkish as a foreign language and then some alternative methods to be used in teaching Turkish as a foreign language have been emphasized.

Findings, Discussions and Suggestions

Teaching Turkish as a foreign language is a field started to gain importance in our country recently. As a result of the increasing

Turkish Studies

International Periodical for the Languages, Literature and History of Turkish or Turkic
Volume 10/11 Summer 2015

interest to Turkish especially in Europe and Turkish Republics, it has been observed that discussions and researches on this field have been accelerated (Bayyurt ve Yaylı, 2011: 1). As the interest to Turkish has increased, the need to learn this language has come into the prominence. The quickest and most effective methods which will guide those who want to learn Turkish as a second language to achieve the goal have been needed. Besides this, method and methods have been chosen according to the need of Turkish learning and finding the most effective way in teaching Turkish as a foreign language has become a fundamental necessity. Thus, it can be said that research and scientific discussions can be needed about using some new developed methods apart from the general methods used in language as general and foreign language teaching in this field.

In order to make these methods successful, some factors should be taken into consideration such as personal characteristics of the target mass, the spoken language in the environment where the teaching process takes place, economic and social situation etc. besides usage features and then the features of the methods usage should be adapted and developed (Erdem and Memiş, 2013: 317). In this respect, scientific searches are needed about the new methods which will be developed and the method choice on teaching Turkish as a foreign language more effective, permanent and extend areas. After government entities and private institutions establish private accumulations about this subject, it will be beneficial that they make some detailed studies on necessary methods about only teaching Turkish as foreign language.

The methods used in teaching a foreign language are asserted that they teach the target language the best way but as there are continuously developing alternatives against these methods, it shows that it is impossible to mention the existence of a single and perfect method (Erdem ve Memiş, 2013: 317). That's why, it is necessary not to stop for a while in studies, practices and current researches about the methods used in teaching Turkish as a foreign language.

When the body of literature is scanned, it is seen that there are limited studies on foreign language and foreign language teaching methods of Turkish like Sebüktekin (1973), Barın (1994), Gür (1995), Gömleksiz (1999), Bülbül (2001), İşcan (2011), Memiş and Erdem (2013)

In this study, as a result of an increasing wish to learn Turkish in current era because of the some reasons, some evaluations have been made on universal and some alternative methods used in teaching Turkish as a foreign language. With reference to the obtained data the suggestions can be ordered like this:

Suggestions

- Scientific methods should be developed suitably to Turkish structure as the language teaching methods commonly used in teaching English, German and French will be deficient and insufficient in teaching Turkish as a foreign language.

Turkish Studies

International Periodical for the Languages, Literature and History of Turkish or Turkic
Volume 10/11 Summer 2015

- The deficiency of Turkish studies on the method of teaching Turkish as a foreign language prevent the study on this field. Thus, more studies and qualified studies should be prepared.
- The method and materials used in teaching Turkish to foreigners should be updated and arranged in the light of the developments current technological era and scientific developments.
- In-service trainings should be provided to the educators on updated modern language teaching methods with the support of the studies to determine the necessities of learning Turkish as a foreign language.
- As the expert staff who well know teaching Turkish as a foreign language methods are limited, it makes opening new education programs and the expert training in this field in line with the requirement necessary. Thus, new training programs for training experts relevant to the subject should be opened.

Key Words: Teaching Turkish as a foreign language, selection of the method, language teaching, alternative methods.

Giriş

Küreselleşen dünyada pek çok insanın ana dili dışında yabancı bir dil öğrenmeye ihtiyaç duyduğu kaçınılmaz bir gerçektir. Göç, evlilik, eğitim, kişisel merak, ticaret vb. sebeplerle insanlar yabancı dil öğrenme çabasındadır.

Dil öğretiminin tarihini nereden başlatmak gerekir? Bu sorunun cevabını vermek, bilimsel çalışmaların mevcut verileri ile mümkün görünmemektedir. Toplumların temasları sonucunda saygın, siyasi ve ekonomik açılardan baskın, kültürel açıdan cazip özelliklere sahip toplumların dilleri, diğer toplumların üyeleri tarafından öğrenilmeye değer bulunabilmiş veya öğrenilmek zorunda bırakılmıştır. Dolayısıyla dil öğretiminin tarihini, toplumların çok yönlü temaslarının tarihi kadar eski kabul etmek mümkündür (Durmuş, 2013: 49).

Türkçenin en eski yazılı belgesi 7. yüzyıla ait olduğu bilinmektedir. Köktürk ve Uygur Dönemlerinde Türkçenin öğretimi konusunda bilgiler olmasına rağmen bunu kanıtlamaya dair yeterli belgeler mevcut değildir. Fakat Türkçenin yabancı dil olarak öğretimi tarihine bakıldığında Kaşgarlı Mahmut tarafından 1072-1077 yılları arasında, Türkçeyi Araplara öğretmek ve Türkçenin Arapçadan üstün bir dil olduğunu kanıtlamak amacıyla Türkçenin bilinen ilk sözlüğü 'Kitab-ı Divan-ı Lügat-i Türk' yazılmıştır. Bu eser Türkçe ve Arapça kelimelerin karşılıklı anlamlarını verdiği için "Dilbilgisi-Çeviri Yöntemini" örneklemektedir. Bu abidevi eserden sonra Türkçenin tarihi dönemlerinde farklı sahalarda yazılmış pek çok sözlük Türkçenin yabancı dil olarak öğretimi alanı içinde değerlendirilmektedir. Dilin öğretilmesi için bugüne kadar pek çok yöntem ortaya atılmış ve uygulanmıştır.

Yöntem kavramı, eğitimde 'Hedefe ulaşmak için izlenen en kısa yol ya da bir konuyu öğrenmek için seçilen düzenli yoldur (Demirel, 2004: 138). Değişen dil öğrenim ihtiyaçları, dil öğretiminde karşılaşılan güçlüklerin de farklılaşmasını gündeme getirmiştir. Geçmişte olduğu gibi günümüzde de dil öğretiminde yaşanan sıkıntılar varlığını sürdürmektedir. Bir dilin istenilen düzeyde öğretilmesi için her şeyden önce yöntemin doğru seçilmesi gerekir. Yöntemin seçimini etkileyen birtakım etmenler vardır. 'Öğretmenin yönetime yatkınlığı, zaman ve fiziksel imkânlar, maliyet, öğrenci grubunun büyüklüğü, konunun özelliği ve öğretim sonucunda öğrencide geliştirilmek istenen nitelikler, öğretim yöntemini etkileyen faktörlerdir.' (Küçükahmet 1997: 62-

Turkish Studies

International Periodical for the Languages, Literature and History of Turkish or Turkic
Volume 10/11 Summer 2015

63). Bu durum doğrultusunda ihtiyaç ve hedeflere göre seçilecek yöntem değişebilir. Yöntem seçiminde uygun araç gereç kullanımı ile uygun ortamın oluşturulması dil öğretiminde başarıyı sağlayacaktır.

Yöntemi belirlerken şu noktalara dikkat etmek gerekmektedir:

- Dil öğretimindeki ana amaç nedir?
- Dilin temel özellikleri nelerdir ve bu, seçilecek yöntemi nasıl etkiler?
- Dil eğitiminde seçilecek yöntemin ilkeleri neler olacaktır?
- En iyi öğrenme için belirlenmesi gereken düzenleme, sıralama ve sunum nasıl olmalıdır?
- Dil öğretimi esnasında ana dilin rolü ne olmalıdır?
- Dil öğretiminde hangi süreç takip edilmeli ve hangi yöntemler birbiriyle birleştirilmelidir?
- Hangi durumlarda hangi teknik ve etkinlikler birlikte kullanılabilir? (Richards and Rodgers, 1986: 7).

Dil öğretim yöntemleri tıpkı edebi akımlarda olduğu gibi genellikle birbirlerine antitez oluşturacak şekilde meydana gelir. Kendinden önceki yöntemin eksikliğini tamamlamaya çalışır. Bu hususta önemli görülen nokta Türkçenin yabancı dil olarak öğretiminde dil öğretiminin dört temel beceriyi (dinleme, konuşma, okuma, yazma) kapsayıcı şekilde yapılmasıdır. Dersin amacı ve becerinin kazanımına göre o derste kullanılacak dil öğretim yöntemi de doğru belirlenmelidir.

Yöntem

Bu çalışmada nitel araştırma yöntemlerinden doküman incelemesi kullanılmıştır. Dokümanlar araştırmalarda kullanılması gereken önemli bilgi kaynaklarıdır. Araştırma yapılan konuda mevcut bilgi kaynakları gözden geçirilerek çalışma hazırlanmış ve tamamlanmıştır.

Araştırma kapsamında incelenen konuyla ilgili olgu ve olaylar hakkında bilgi içeren yazılı belgelerin analiz edilmesiyle veri sağlanmasına doküman incelemesi denilmektedir. Araştırma yapılan alanla ilgili pek çok bilgi görüşme ve gözlem yapmaya gerek kalmaksızın belge inceleme yoluyla elde edilebilir. Bu sayede araştırmacı zaman ve kaynak tasarrufu sağlamış olur. Hangi dokümanın önemli olduğu ve veri kaynağı olarak kullanılabileceğine araştırma konusuna bakarak karar vermek gerekir (Yıldırım ve Şimşek, 2008: 188).

Türkçenin Yabancı Dil Olarak Öğretiminde Yöntem

Yapılan araştırmalarda yurt dışında farklı dillerin öğretiminde izlenecek yol olarak çeşitli yöntemler belirlenmiştir. Hedef dilin yapısı, kültürel aktarım biçimi ve öğretilme amacı dilin ihtiyaca göre yöntem belirlenmesini etkilemiştir. Her yöntem aynı anda dört temel dil becerisini harekete geçirmeyebilir. Bu durum bazen bir eksiklik olarak görülmez, bir ihtiyaç durumunda seçilmiş olabilmektedir.

Bu çalışmada; 1982 yılında Avrupa Konseyi ile Milli Eğitim Bakanlığının ortaklaşa düzenledikleri 'Yabancı Dil Öğretimleri Programları' konulu seminerlerde belirlenen belli başlı yöntemler sınıflaması esas alınmıştır. Söz konusu seminerde Türk ve Avrupalı uzmanlar tarafından şu yöntemler belirlenmiştir (Demirel, 1999: 37):

1. Dilbilgisi-Çeviri Yöntemi (Grammar-Translation Method)
2. Düz varım Yöntemi / Direkt Yöntem / Dolaysız Yöntem (Direct Method)

Turkish Studies

International Periodical for the Languages, Literature and History of Turkish or Turkic
Volume 10/11 Summer 2015

3. İşitsel-Dilsel Yöntem / Kulak Dil Alışkanlığı Yöntemi (Audio Lingual Method)
4. İşitsel-Görsel Yöntem (Audio Visual Method)
5. Seçmeli Yöntem / Eklektik Yöntem / (Eclectic Method)

Bu yöntemlerden farklı olarak yabancı dil öğretiminde alternatif yöntemler bulunmaktadır. Bu yöntemler kullanım açısından yaygınlık kazanmamıştır.

Mevcut yöntemlerin yetersizliğinden yola çıkan kişilerin güncel ya da moda dil bilim ve benzeri akımların etkisi ile oluşturdukları yöntemlerdir (Gür, 1995: 31). Alternatif yöntemlerden bazıları şunlardır:

1. Tüm Fiziksel Tepki Yöntemi (Total Physical Response)
2. Sessiz Yol Yöntemi (The Silent Method)
3. Danışmanlı(Grupla) Dil Öğretim Yöntemi (Community Language Learning)
4. Esinlemeli Yöntem / Telkin Yöntemi (Suggestopedia Method)
5. Görev Temelli Yöntem (Task-Based Method)

Çalışmanın bundan sonraki bölümünde öncelikle 1982 yılında Avrupa Konseyi ile Milli Eğitim Bakanlığının ortaklaşa düzenledikleri 'Yabancı Dil Öğretimleri Programları' konulu seminerlerde belirlenen ve Türkçenin yabancı dil olarak öğretiminde de yaygın olarak kullanılan belli başlı yöntemler; bunun ardından Türkçenin yabancı dil olarak öğretiminde kullanılacak alternatif bazı yöntemler üzerinde durulacaktır.

TÜRKÇENİN YABANCI DİL OLARAK ÖĞRETİMİNDE KULLANILAN YÖNTEMLER

Dil Bilgisi Çeviri Yöntemi

Dil Bilgisi Çeviri Yönteminin, Avrupa'da orta dereceli okullarda kullanılmak üzere ortaya çıktığı ve geliştirildiği düşünülmektedir. İki dilli bir yöntemdir. Ana dilden hedef dile çeviri vardır. Öğretim dili öğrencilerin ana dilidir.

Latince öğretiminin etkisiyle geliştirilmiş ve günümüze kadar kullanılmış bir yöntemdir. Bu yöntem, belli bir öğrenme kuramına göre geliştirilmemiştir. Daha çok akla dayalı çözümlenmeler, kural öğrenme ve karşılaştırmalı çalışmalara yer verir (Demirel, 1999: 37-38).

Dil Bilgisi Çeviri Yönteminde dil becerileri birbirinden ayrı düşünülerek öğretim yapılır. Yöntem, okuma yazma becerisini ön planda tutarken konuşma ve dinleme becerisine pek yer vermez.

Metin seçiminde metnin içeriğine önem verilmez. Günlük hayatla ilgisi olmayan edebi, ağır, klasik metinler kullanılır. Bir dilin edebiyatını sevdirmek, o dilin edebiyatının dil bilgisini bilmek için önemlidir. Dolayısıyla bu yöntemde öğrenme alanlarından dil bilgisi öğretimi önemlidir. Dil bilgisini öğretmek için tümdengelimsel (deductive) yöntem kullanılarak okuma işleminden sonra sözcük ve tümce çevirileri yapılır. Çevirilerde yapılan hatalar anında düzeltilir.

Öğrencilere önemli kelimelerden oluşan bir kelime dağarcığı kazandırmak için üzerinde çalışılan okuma parçalarındaki bütün yeni kelimeleri öğrenmeleri istenir (Doğan, 2012: 79).

Telaffuz konusuna yeterli odaklanma sağlanmadığı için, bu yöntemle öğrenilen dil sözlü iletişimi sağlama konusunda yetersizliklere yol açar. Öğrenci duyduğunu anlamakta ve konuşmakta problem yaşar, öğretmenin otoriter tutumu, günümüzde kabul gören öğrenci merkezli öğretim anlayışıyla da bağdaşmamaktır (Erdem ve Memiş, 2013: 300).

Turkish Studies

International Periodical for the Languages, Literature and History of Turkish or Turkic
Volume 10/11 Summer 2015

Düz Varım Yöntemi / Direkt Yöntem / Doğrudan Dil Öğretimi Yöntemi (Direct Method)

Doğrudan Yöntem, Dil Bilgisi-Çeviri Yöntemine karşı bir tepki yöntemi olarak 1950'lerde ortaya çıkmış, dünyada ve Türkiye'de çok yaygın bir şekilde kullanılmıştır.

Ana dile ve çeviriye gerek duymadan sınıf ortamında yaşamın ortaya konmasına dayanan bu yöntem dil bilgisi çeviri yöntemine karşı yeni bir anlayışı yansıtıyordu. Bu yöntem 'Psikolog Gestalt'ın bütüncül, Herbart'ın eğitim ve Humboldt'un dil ve kültür görüşleri doğrultusunda oluşturulmuştur (Tosun, 2006: 81).

Bu yöntemde dersler diyalog, masal, fıkra ya da kısa bir hikâye ile başlar. Görseller ve öğretmen dersle ilgili jest ve mimikleriyle desteklenir. İlk zamanlarda sözlü öğretim yapılır. Sonrasında kitap çalışmalarına geçilir. Ana dili hiç kullanılmaz. Ana dil kullanımına izin verilmediği için çeviri de yapılmaz. Tamamen hedef dil kullanılır. Hedef dil öğrenimini ana dil öğrenimiyle eşit tutan bir yöntemdir.

Gouin, "Dillerin İncelenmesi ve Öğretme Sanatı" adlı eserinde bugünkü Doğrudan Yöntemin temelini oluşturan görüşleri ortaya atmıştır. Dil önce kulakla işitilecek, dille pekiştirilecek ve elle de okunup yazılacaktır. Dinleme, konuşma, okuma ve yazma becerilerinin geliştirilmesine ilişkin ilk görüşler böylece Gouin tarafından ortaya atılmıştır (Demirel, 2004: 31).

Böylece dört temel dil becerisi (dinleme, konuşma, okuma, yazma) ilk kez bu yöntemde ele alınmıştır. Bu becerilerden konuşma becerisi önemli bir yere sahiptir. Dil bilgisi ayrı bir beceri alanı olarak değil, dinleme, konuşma, okuma, yazma becerilerinin içine serpiştirilerek öğretilir. Dil bilgisi öğretiminde tümevarım yöntemi kullanılır. Öğrenciler öğrendikleri yeni kelimeleri cümlelerde kullanarak kelime hazinelerini geliştirirler. Doğru telaffuz ve dil bilgisine önem verilmiştir.

Doğrudan Yöntemde dil öncelikli olarak konuşma dilidir, yazı dili değildir. Bu sebeple, öğrenciler genellikle hedef dildeki günlük konuşmalara çalışırlar. Yüksek sesle okuma, soru-cevap alıştırmaları, öğrencilerin kendi cevaplarını bulmaları, karşılıklı konuşma alıştırmaları, boşluk doldurma alıştırmaları, dikte çalışmaları, harita çizme ve paragraf yazma çalışmaları bu yöntemde önemli bir yer tutar (Larsen and Freeman, 2000: 29-32).

Derslerin ilk haftalarında hedef dilin telaffuzu ve yazımı arasındaki farklılıktan doğan karışıklığı engellemek için kitap kullanılmaz. Kitap kullanımına geçildiğinde ise okuma metinleri ülkenin kültür ve yaşamını yansıtıyor olmalıdır. Anlamın geri plana atıldığı bir yöntemdir. Sözcükler, tümceler günlük hayatta kullanılabilirliğine göre seçilerek yoğun sözel etkilere dayalı öğretim yapılır.

Öğretmen merkezli bir yöntem olduğu için öğretmenin hedef dili çok iyi biliyor olması gerekmektedir. Hedef dilde yetkin öğretici bulmak her zaman mümkün değildir.

İşitsel Dilsel Yöntem / Kulak Dil Aışkanlığı Yöntemi (Audio Lingual Method)

İkinci Dünya Savaşı yıllarında Amerikan ordusu, müttefiklerinin ve düşmanlarının dilini konuşabilen personel yetiştirebilmek amacıyla bu yöntemi geliştirmiştir. İlk adı "Ordu Yöntemi"dir. Yapısalcı dil bilimcilerin (Bloomfield, Nelson Brooks ve Lado) ve davranışçı psikologların (Skinner) etkisi ile oluşmuştur.

İşitsel Dilsel Yöntemde hemen hemen hiç dil bilgisi çalışması yapılmaz. Dil bilgisinin kurallarının örneklerden hareketle kavranması istenir. Yapılar sıraya konulup sırayla öğretilir.

Turkish Studies

International Periodical for the Languages, Literature and History of Turkish or Turkic
Volume 10/11 Summer 2015

Öğretimde, dinleme, konuşma, okuma, yazma eğitimi sırası takip edilir. Ancak dinleme ve konuşmaya, dolayısıyla telaffuza daha çok önem verilir (Gür, 1995: 45-47).

Bu yöntemin uygulamaya yansıyan ilkeleri şu şekilde özetlenmektedir (Demircan, 1990: 183-185).

- Söz, dilin üretici işlevini yerine getirir, yazı onun bir türevidir. Bu nedenle dil konuşmadır, yazma değildir.
- Dil bir alışkanlık silsilesidir. Bu nedenle dil öğretiminde alışkanlık oluşturmayı sağlayacak etkinliklere yer verilmelidir.
- Dilin dil bilgisi kuralları hakkında bilgi vermek yerine dilin kendisi öğretilmelidir.
- Dil, onu konuşanların söyledikleridir. Dilin öğretiminde asıl olan onun iletişimde geçerli kullanım biçimleridir. Yani diyaloglara önem verilmelidir.
- Yapılar tümevarım yoluyla öğretilmelidir.

Hedef dil, o dili konuşan toplumun kültürüyle beraber öğretilir. Ana dili kullanılmamaya özen gösterilir. Ana dili edinimi ile ikinci dil öğrenimini eşit tutar. Edebi metinler yerine gündelik sözcüklerden diyaloglar oluşturularak dil öğretimi yapılır. Bu yöntemde “duy-tekrar et” şeklinde yinelemeler oldukça istendik davranışlar artar. Yoğun sözel alıştırmalar yapılır.

İşitsel-Dilsel Yöntemde zihinsel etkinlikler olmadığından sıkıcılığa yol açar. Her yaştaki öğrenci için uygun değildir. Öğretmen merkezlidir. Öğrenciler öğretmenlerini taklit ederler.

Öğrenciler beş duyudan sadece kulaklarına odaklı ve bağımlı olarak dil öğrenmeye çalıştıkları ve tüm söylenenlerin hatırdaki tutulması zor olduğu için öğrencilerde, güvensizlik duygusu gelişmektedir. Ayrıca öğrenciler tüm okul yaşantıları boyunca kitaplarla çalışmaya alışkın olduklarından yeni yönteme alışmakta zorlanmaktadırlar (Demirel, 2010: 44).

İşitsel-Görsel Yöntem (Audio Visual Method)

Bu yöntem 1960’lı yıllarda Fransa’da ortaya çıkmıştır. Yöntemi ortaya koyanlar Gubernia ve Revenc’tir. Dili sesli ve görüntülü materyaller eşliğinde öğretmek amacını güder (Hengirmen, 2006: 28).

İşitsel-Görsel Yöntem, yabancı dil öğretiminde ses ile görüntünün, bir başka deyişle görsel bağlamın, öğrenmeye yardım etmek ve onu kolaylaştırmak için ses ile birleştirilmesi, eş zamanlı kılınmasıdır (Demircan, 2005: 197).

Öğretime ne kadar çok duyu organı katılırsa öğrenme o kadar kolay ve kalıcı olur. Bu yöntem birden fazla duyu organına hitap etmektedir. Verimliliği artırabilmek için öğretmenlerin teknolojik araç-gereçleri beden dilini, jest ve mimiklerini iyi kullanmaları gerekir.

Dinleme, konuşma, okuma ve yazma becerilerinin öğretimi esas alınmıştır. Öncelikli olarak dinleme ve konuşma becerisi geliştirilmek istenmiş sonrasında okuma ve yazma becerilerine geçilmiştir.

İşitsel-Görsel Yöntemle dil öğretimi sınıfta dört aşamada uygulanır. Bunlar (Güneş, 2011: 132):

- Sunum: Önceden kaydedilmiş karşılıklı bir konuşma öğrencilere dinletilir. Sunum film veya görsellerle desteklenir. Genel bir anlama ulaşılır.

Turkish Studies

International Periodical for the Languages, Literature and History of Turkish or Turkic
Volume 10/11 Summer 2015

- Açıklama: Sunumda verilen öğeler ve ilişkiler açıklanır. Öğrencilerin bunları anlaması sağlanır.
- Tekrarlama: Konuşma ve dil bilgisi alıştırmaları tekrarlanır.
- Aktarma: Öğrenilenler çeşitli alıştırmalarla yeni durumlara uygulanır, anlama, düşünme, ifadeleri değiştirme, serbest konuşma, gibi etkinlikler yaptırılır.

Yöntemin başlıca öğretim tekniklerinden olan tekrar derslerin bir süre sonra sıkıcı hale gelmesi ve mekanik biçimde standartlaşan konuşmalar gibi bir takım olumsuzlukları beraberinde getirmektedir (Memiş ve Erdem, 2013: 314).

Bu yöntemde kullanılan öğretim araçlarının yardımcı işitsel-görsel araçlar olarak değil de bir öğretim yöntemi gibi kullanılması öğretmenleri tembelleştirir ve onların kolayca kaçmasına neden olur (Doğan, 2012: 199).

Seçmeli Yöntem (Eklektik Yöntem) (Eclectic Method)

Seçmecî yöntem farklı yöntemlerin faydalı taraflarını amaca hizmet edecek şekilde kullanılmasıdır. Bu durum öğretmenin diğer yöntemlerin özelliklerini çok iyi bilmesini gerektirir.

Bireysel farklılıklar, öğrenme düzeyi ve sınıf mevcuduna göre her zaman bir yöntemin kullanılması öğrenme açısından başarılı sonuçlar vermeyebilir. Bu sebeple dil öğretim yöntemlerini birbirinden kesin çizgilerle ayırıp tek bir yöntemle bağlı kalmak doğru değildir. Seçmeli yöntem yeni gelişmelere açık olduğundan çağdaş bir yöntem anlayışı benimsediği ortaya çıkmaktadır.

Bu yöntem, öğrencilerin dile karşı ilgilerini arttıran, motivasyonu sağlayan, dersi tekdüzelikten kurtararak öğrenciyi derste aktif kılan bir yöntemdir. Çağdaş eğitim araçlarından yararlanmak yöntemin önemli özelliklerinden biridir. Ne kadar çok duyu organı öğretim katılırsa güdülenme artar ve öğrenme daha kalıcı olur. Televizyon, kaset, video, bilgisayar gibi eğitim araçlarını kullanmaya önem verilir.

Eklektik yöntemin önemli özellikleri şunlardır (Barın, 1994: 27):

- Dil öğretimi hayata dönük olmalıdır.
- Sınıfta öğrenilen başka dil kullanılmamalıdır.
- Çeviri, dili yeni öğrenenler için faydalı değildir.
- Mekanik tekrarlar yerine anlamlı ve iletişime dönük alıştırmalara yer verilmelidir.
- Okuma ve yazma becerilerinin geliştirilmesine hemen başlanmalıdır.
- Kelime öğretimine hemen başlanmalı ve öğrenilen kelimelerin cümle içerisinde kullanımına ilişkin uygulamalar yapılmalıdır.
- Öğrencilerde dili öğrenme arzusu uyandırılmalıdır.
- Öğretim basitten zora, somuttan soyuta doğru olmalıdır.
- Öğrencilerin bireysel farklılıkları dikkate alınmalıdır.

Seçmeli yöntem, hedef dili kullanmayı öngörür. Gündelik hayatta kullanılan dil öğretimde kullanılır. Öğretim sürecinde dinleme ve konuşma dil becerileri okuma ve yazma becerilerine göre öncelenir.

Ders işleme sırasında kazanım amacına göre yöntem belirleyebilmek için öğreticinin dil öğretim yöntemlerini iyi biliyor olması gereklidir.

Turkish Studies

International Periodical for the Languages, Literature and History of Turkish or Turkic
Volume 10/11 Summer 2015

Teknolojiyi iyi kullanabilen, değişime açık, sabırlı, özenli, istekli öğreticiyi her zaman bulmak zordur.

TÜRKÇENİN YABANCI DİL OLARAK ÖĞRETİMİNDE KULLANILABİLECEK BAZI ALTERNATİF YÖNTEMLER

Tüm Fiziksel Tepki Yöntemi (Total Physical Response)

San Jose State Üniversitesinde psikoloji profesörü Asher tarafından geliştirilen bu yöntem, psikolojide yer alan öğrenme kuramlarından iz kuramı (trace theory) ile ilişkilidir. Konuşma ile eylemin birbiriyle uyumlu bir şekilde eşleştirmeye yabancı dil öğretimini hedefler (Erdem ve Memiş, 2013: 312). Yöntemin temelini doğrudan dil öğrenme yaklaşımı oluşturur.

Bu yöntemin öğrenme teorisi üç öğrenme hipotezine dayanır (Gür, 1996: 39):

- Dil öğrenimi için özel bir doğal biyo-program mevcuttur. Bu da birinci ve ikinci dil öğretimi için en iyi yolu tanımlar.
- Beyin sağ ve sol yarım kürelerinde farklı öğrenme işlemlerini tanımlar.
- Baskı öğrenme eylemi ile öğrenilecek şey arasına girmektedir. Baskı ne kadar az ise öğrenme o kadar fazla olur.

Üretme becerisinden önce anlama becerileri üzerinde durulur. Anlama becerisinin önemi kadar öğrencinin dersle ilgili duyguları da önemsenir. Anlama becerisi gerçekleşene kadar konuşma becerisi arka plana atılır. Yöntemin temelini dil bilgisi ve emir cümleleri oluşturur. Tümevarımsal dil bilgisi öğretimi vardır.

Bu yöntemle yabancı dil öğretimi 'emir kipi' ile başlar. Bu tür yaklaşımlar fiziksel tepkiyi gerektirir. Diyaloglar yoluyla konuşma öğretimi, çalışmaların sonunda yapılır. Öğrenci, öğretmen tarafından verilen emirlere fiziksel tepki yoluyla cevap verir. Öğrencilerden hem bireysel hem toplu olarak tepkide bulunmaları istenir. Başlangıç için öğretim materyallerine ihtiyaç yoktur. Sınıf içi etkinliklerini öğretmenin jest, mimik ve hareketleri oluşturur. Dersler ilerledikçe resim, poster gibi değişik görsel araçlardan yararlanılır (Demirel, 1990: 52). Öğretmen doğa yaşamının insanlara sunduğu güzelliklerin temsilcisiyse öğrenci bu güzellikleri tek tek fark eden doğanın bir parçasıdır.

Yabancı dil öğrenimini ana dili edinimiyle benzer görür. Emirlerle odaklanılarak öğrenme gerçekleşir. Ders, oyun havasında olduğu için eğlencelidir.

Bu yöntemle dil öğrenecek bireylerin karakter özellikleri olarak dışa dönüklük, girişkenlik ve aktiflik vasıflarına sahip olmaları gerekmektedir. Bu niteliklere sahip olmayan öğrenciler hedef dilin öğreniminde başarısız olurlar (Memiş ve Erdem, 2013: 313). Derste sürekli tekrarların yapılması hem sıkıcılığa hem de zaman kaybına neden olur. Bu teknik zamanla diğer yöntemlerle uyumlu kullanılan bir tekniğe dönüşmüştür.

Sessiz Yol Yöntemi (The Silent Way Method)

Matematik bilimci Caleb Gattegno tarafından ortaya konulan yabancı dil öğretim yöntemidir. Bu yöntemde öğretmenin öğretim sırasında sessiz kalması dikkat çeker. Öğrenciler ise dil becerileriyle ilgili olabildiğince bir şeyler üretmek ve özerk bir şekilde dili keşfetmekle meşgul olurlar.

Belirli bir dil görüşü olmadığından asıl amaç öğrenmeyi öğretmektir. Öğrenci dil öğrenirken içsel ölçüt geliştirir ve kendi öğrenmesinin farkında olur. Yanlışlarını kendi kendine düzeltme fırsatı bulur, kendi gelişimini izler, bu sayede öğrencide 'öz farkındalık' oluşmuş olur.

Turkish Studies

International Periodical for the Languages, Literature and History of Turkish or Turkic
Volume 10/11 Summer 2015

Bruner'in Buluş Yoluyla Öğrenme anlayışını esas alır. Eski ve yeni bilgilerin yapılandırılması, problem çözme ile anlamlı öğrenme gerçekleştirilmek istenir.

Öğrenilecek dilin tıpkı ana dili gibi akıcı bir biçimde konuşulması istenir. Bunun için de sınıf içerisinde ana dille konuşmak yasaklanır. Ayrıca telaffuz çalışmalarına yer verilir. Sessiz Yöntem, öğretilecek dilin malzemesine yapısal bir yaklaşımda bulunmaktadır. Dil sosyal bağlamından ayrılarak çubuklarla temsil edilen yapay durumlar yolu ile öğretilir. Bu yöntemde temel olan öge cümledir ve öğretmen iletişimden ziyade cümledeki anlam üzerinde durmaktadır. Öğrencilere hedef dilin yapısal kalıpları sunulur ve dil bilgisi kurallarının tümevarıma dayalı olarak öğretilmesi esas alınır (Barın, E., Güzel, A., 2013: 206).

Tümce temellidir. Öğretilenlerden yola çıkarak kendi cümlelerini oluştururlar. Anlamı somutlaştırmak amacıyla ağırlıklı olarak materyal kullanımına gidilir.

Çoğunlukla renkli çubuk setlerinden, renk kodlu telaffuz ve kelime duvar tablolarından, işaret etmek için bir çubuktan ve okuma yazma malzemelerinden oluşur; bunların tümü de hedef dilde ses ile anlam arasındaki ilişkiyi belirlemek için kullanılmaktadır. Malzemeler hem öğretmen hem de tek tek grup öğrencilerin doğrudan bağdaştırma yolu ile öğrenimini gerçekleştirmekte kullanmaları için tasarlanmıştır (Gür, 1996: 38).

Ayrıca öğretmen pandomim, kukla gibi eğitsel oyunlarla dersi desteklemelidir. Öğrencilerin neler yaptıkları gözlemelidir.

Bu yöntem oluşturduğu öğretim ortamı ve uygulamalarının sonucu olarak öğrencileri dilin kültüründen, toplumsal ilişki ve iletişimden yoksun bırakmaktadır (Erdem ve Memiş, 2013: 312).

Sessiz yol yöntemiyle karmaşık cümle öğretimi zordur. Başlangıç düzeyinin ötesine gidilmez. Pek tutulmayan bir yöntemdir.

Danışmanlı(Grupla) Dil Öğretim Yöntemi (Community Language Learning)

Ruhbilim profesörü Charles A. Curran kendi danışmanlığından hareket ederek böyle bir öğretim yöntemi geliştirmiştir. Danışmanlı öğrenim teknikleri kullanılmıştır. Dil öğretmeni danışman, dil problemi olan kişi ise danışandır. İnsancıl ruhbiliminin savunucusu Carl Rogers'ten etkilenmiştir.

İkinci bir dil öğrenirken bireylerin hata yapma korkusu ve iç kaygı yüzünden kendilerini iyi ifade edemediklerini gözleminden yola çıkılarak, bu kaygıdan kurtulmak ve hata yapmadan kaynaklanan korkuyu yenmek için sadece öğretmenin değil, öğrenenlerin de kimi sorumluluklarının olması gerektiği savunulmaktadır (Demirel, 2010: 60).

Yarışmacı öğrencilerin olduğu, öğretmenin bilgi konusunda üstün tutulduğu geleneksel sınıf ortamına karşı çıkmıştır. Birbirlerine yardım eden, iş birliğine dayalı samimi sınıf ortamı oluşturulmaya özen gösterilmiştir.

Danışan ile danışman ve arkadaşları arasında karşılıklı güven, anlayış, birbirini kabul ve duygudaşlık olmalıdır. Danışan kendini güvende hissetmelidir. Bunlar öğrenme için ruhbilimsel koşullardır. Öğretmen öğrenci ilişkisi ile ebeveyn çocuk dil öğrenimi eşdeğer görülür.

Öğretim yapılırken belirli bir müfredat olmadığı için ders kitabı da yoktur. Dersin içeriği öğretimin başladığı sırada öğrencilerin kendi aralarında veya öğretmenle konuştukları sırada kendiliğinden oluşur. Öğrenciler ders esnasında gelişigüzel seçilen konuya göre diyaloglar oluştururlar. Konuşma esnasında ses kayıt cihazları ile iletiler teybe kaydedilir. Bu yöntemde diller arası çeviriye yer verildiği için ana dili iyi bilmek gerekir. İki dil arasında karşılaştırma yapılır ve her iki dilde de benzerlik ve farklılıkların görülmesi sağlanır.

Turkish Studies

International Periodical for the Languages, Literature and History of Turkish or Turkic
Volume 10/11 Summer 2015

Öğrenci merkezli öğretim yöntemi olduğundan kişi kendi dil gelişimini inceleme fırsatı bulur. Öğretmen dersin her aşamasını kontrol eden bir rehberdir.

Yöntemin dil bilgisi öğretimi açısından eksikliği vardır. Öğrencileri değerlendirmede güçlük yaşanır. Öğretmen hedef dilde ve ana dilde yetkin olmak durumundadır. Bu ölçütlere uygun öğretmen bulmak zordur.

Bu yöntemin tek başına kullanılması yetersiz öğretim yapılmasına sebep olur ve müfredatsız ders işlemek her kurumda mümkün değildir.

Esinlemeli Yöntem / Telkin Yöntemi (Suggestopedia Method)

Bulgar Psikiyatrist, eğitimci Georgi Lozanov, ruhbiliminin ve yoga tekniğinin etkisiyle geliştirmiş olduğu dil öğretim yöntemidir. Bu bağlamda sınıf içi iletişimin rahat bir ortamda gerçekleştirilmesini öngörür.

Telkin yolu ile öğrenme, çok iddialı bir yöntemdir. Bu yöntemin bir özelliği de dil yeteneği olu olmadığına bakılmaksızın herkesin başarı göstereceği iddiasındadır. Telkin yöntemi ileri düzeyde konuşma yeterliliğini çabucak edindirmeyi amaçlar. Öğrenme stratejisini öğrencilerin geniş kelime listelerini ezberlemesi üzerine dayandırır ve öğrencilere de böyle hedefler gözetmelerinin uygun olacağı telkin edilir (Tosun, 2006: 83).

Metinler iki dili oluşturulur, anlam ise diller arası çeviriyle pekiştirilir. Hedef dilin öğretiminde ana dil kullanılır. Müzik eşliğinde ve dramatik şekilde metin sunulur. Seçilen metinler olumlu, hoş duygu oluşturacak şekilde yapılandırılmalıdır.

Bu yöntemde diyalog öğretimi çok önemlidir ve dersler bu şekilde dinlerken öğrenme yoluyla işlenir. Diyalog öğretiminde şu yol izlenir (Demirel, 1999: 61-62) :

- Birinci aşamada diyalog, gerekli açıklamalar yapılarak okunur.
- İkinci aşamada, vurgu ve tonlama dikkate alınarak, müzik eşliğinde tekrar okunur. Gerekirse ana diliyle de açıklamalar yapılır.
- Üçüncü aşamada diyalog, öğrencilere gözleri kapattırılarak müzik eşliğinde dinletilir. Onlardan diyalogu hatırd tutmaları istenir.

Öğrenme ortamı iletişimin rahat yapılacağı şekilde düzenlenir. Müzik en etkili ders materyali olarak kullanılır. Ritmik olduğu için barok tarzı müziğe yer verilir. Sınıfın aydınlık, iç açıcı renklerle donanmış, mobilyalarla döşenmiş olması gerekir. Dil öğretimiyle ilgili öğretmen veya öğrenciler tablolar, posterler tasarlayabilir. Böylelikle çevresel öğrenme gerçekleşir. Bedensel egzersizler yaptırılarak öğrencilerin rahatlaması sağlanır.

Yöntemin temelinde eşitlik vardır. Az öğrenen çok öğrenen diye bir sınıflandırmaya gidilmez. Koşullar sağlandığında bellek güçlü de olsa zayıf da olsa belirli sayıdaki sözcüğü öğrenemeyecek öğrenci yoktur ve her öğrenci aynı hızda öğrenir.

Her hangi bir dil görüşüne ve kurama bağlı değildir. Dil bilgisi kural öğretimine de yer verilir. Rol oynama, benzetim gibi pek çok duyunun bir arada kullanıldığı öğretim tekniklerinden yararlanır. Ezber ve yinelemelerin çokça yer aldığı yöntemdir. Yöntemin en önemli katkısı rahat bir ortamda dil öğretiminin yapılmasıdır. Yöntem bilimsellikten uzaktır. Yöntemin sınıf mevcudunun yoğun olduğu sınıflarda uygulanması zordur. Kullanışlılık bakımından ekonomik değildir.

Turkish Studies

International Periodical for the Languages, Literature and History of Turkish or Turkic
Volume 10/11 Summer 2015

Görev Temelli Yöntem (Task-Based Method)

Görev temelli yöntem, dört temel dil becerisinin de aynı derecede geliştirilmesini esas alan modern bir dil öğretim yöntemidir. Yöntemi Harold Palmer ve Chomsky'den etkilenen Dr. N.S. Prabhu geliştirmiştir. (Memiş ve Erdem, 2013: 314).

Bu yöntem dilin iletişim yoluyla öğretimini esas alır. Bu durumda süreç temelli öğretim sonuç temelli öğretimin önüne geçer. Öğretim programı gerçek hayatla uyumlu eğitsel olarak hazırlanır.

Jane Willis tarafından adı konulan ve her konunun işlenebildiği altı görev tipi vardır: Listeleme, düzenleme-sıralama, karşılaştırma, problem çözme, kişisel deneyim paylaşımı, proje ve üretim (Doğan, 2012: 391).

Öğretim sürecinde görevler üçe ayrılır: “Görev Öncesi İşlemler, Görev Döngüsü İşlemleri, Dile Odaklanma İşlemleri”.

Görev öncesi işlemler, konuya giriş niteliğindedir. Sınıftaki öğrencilere işlenecek olan konu başlığı ve öğrencilere verilecek olan görevler tanıtılır. Bunlar yapılırken de konu başlığı ile ilgili kelime ve kalıplar kullanılır. Görevi yaparken öğrencilerin kullanacağı kelimeler öğretilir. Görevin nasıl yapılacağı, ne kadar süreceği gibi açıklamalar yapılır.

Görev döngüsü işlemleri, görevin öğrenciler tarafından gerçekleştirildiği aşamadır. Öğretmen bu bölümde yalnızca yönlendirici ve gözlemci konumundadır.

Dile odaklanma işlemleri, görev döngüsü esnasında kullanılan dilde ortaya çıkan dilin belli başlı özelliklerinin incelendiği aşamadır. Bu bölümde görevin analizi yapılır. Dil inceleme ve dil uygulama etkinlikleriyle dile odaklanma bir beceri olarak kazandırılmaya çalışılır (Memiş ve Erdem, 2013: 315).

Görevler öğretim ilkeleri göz ardı edilerek içerik düzenlemesi yapılmadan oluşturulduğu için tepki görmüştür. Başlangıç düzeyi öğrenciler için uygun bir yöntem değildir.

Tartışma, Sonuç ve Öneriler

Türkçenin yabancı dil olarak öğretimi ülkemizde son zamanlarda önem kazanmaya başlayan bir alandır. Özellikle Avrupa ve Türk Cumhuriyetlerinde Türkçeye karşı artan ilginin bir sonucu olarak bu alanda tartışma ve araştırmaların hızlandığı gözlemlenmektedir (Bayyurt ve Yaylı, 2011: 1). Türkçeye duyulan ilginin genişlemesiyle beraber bu dili öğrenme ihtiyacı ön plana çıkmıştır. Türkçeyi ikinci dil olarak öğrenmek isteyenler için amaca en çabuk ve en etkili şekilde götürecek yöntemlere gerek duyulmuştur. Bununla beraber Türkçe öğrenme ihtiyacına göre yöntem veya yöntemler seçimine gidilmiş, Türkçenin yabancı dil olarak öğretiminde daha etkin yollar bulunması temel bir ihtiyaç haline gelmiştir. Bu nedenle bu alanda genel olarak dil ve yabancı dil eğitimlerinde kullanılan genel yöntemler dışında geliştirilen yeni bazı yöntemlerin de kullanılması konusunda araştırma ve bilimsel tartışmalara ihtiyaç duyulduğu söylenebilir.

Yöntemlerin başarılı olabilmesi için kullanım özelliklerinin yanı sıra hedef kitlenin kişisel özellikleri, öğretimin yapıldığı çevrede konuşulan dil, ekonomik ve sosyal durum vb. gibi bir takım faktörlerin de dikkate alınarak yöntemin kullanım özelliklerinin uyarlanması ve geliştirilmesi gerekmektedir (Memiş ve Erdem, 2013: 317). Bu açıdan Türkçenin yabancı dil olarak daha etkili, kalıcı ve geniş alanlarda öğretiminde yöntem seçimi ve geliştirilecek yeni yöntemler konusunda bilimsel araştırmalara ihtiyaç duyulmaktadır. Bu konuda devlet kuruluşları ve özel kuruluşların özel birimler kurup sadece Türkçenin yabancı dil olarak öğretiminde kullanılması gereken yöntemler üzerine derinlikli çalışmalar yapmasında yarar bulunmaktadır.

Turkish Studies

International Periodical for the Languages, Literature and History of Turkish or Turkic
Volume 10/11 Summer 2015

Yabancı dil öğretiminde kullanılan yöntemler hedef dili en iyi biçimde öğretme iddiasındadır. Fakat bu yöntemlere sürekli olarak alternatifler geliştirilmesi, tek ve mükemmel bir yöntemin varlığından söz edilemeyeceğini göstermektedir (Memiş ve Erdem, 2013: 317). Bu nedenle Türkçenin yabancı dil olarak öğretiminde kullanılan yöntemlerle ilgili güncel araştırma, çalışma ve uygulamalara aralık verilmemesi gerekmektedir.

Alan yazın tarandığında Sebüktekin (1973), Barın (1994), Gür (1995, 1996), Gömleksiz (1999), Bülbül (2001), İşcan (2011), Memiş ve Erdem (2013) gibi yabancı dil ve Türkçenin yabancı dil öğretim yöntemleri konusunda sınırlı sayıda çalışma bulunduğu görülmektedir.

Bu çalışmada yabancıların Türkçeyi çeşitli sebeplerle öğrenme isteğinin çağımızda yoğun olarak artması sonucu Türkçenin yabancı dil olarak öğretiminde kullanılan evrensel yöntemler ve bazı alternatif yöntemler üzerinde değerlendirmeler yapılmıştır. Araştırma verilerinden hareketle geliştirilen öneriler şöyle sıralanabilir.

Öneriler

- Genellikle İngilizce, Almanca ve Fransızca gibi yabancı dil öğretim yöntemleri kullanılarak yapılan Türkçenin yabancı dil olarak öğretimi eksik ve yetersiz kalacağından, Türkçenin yapısına uygun yeni bilimsel yöntemler geliştirilmelidir.
- Türkçenin yabancı dil olarak öğretim yöntemleri üzerine Türkçe yazılmış eserlerin sayıca azlığı bu alanda çalışma yapılmasını engellemektedir. Bu nedenle bu alanda daha fazla ve nitelikli eserler hazırlanmalıdır.
- Yabancılarla Türkçe öğretiminde kullanılan yöntem ve materyaller; içinde yaşanan teknolojik çağın ve bilimsel gelişmelerin ışığında güncellenerek düzenlenmelidir.
- Türkçeyi yabancı dil olarak öğrenenlerin ihtiyaçlarını belirlemeye yönelik çalışmaların desteğiyle; modern dil öğretim yöntemleri konusunda eğitimcilere hizmet içi eğitimler güncellenerek verilmelidir.
- Türkçenin yabancı dil olarak öğretim yöntemlerini çok iyi bilen uzman kadronun kısıtlı oluşu; bu alanda ihtiyaç doğrultusunda uzman yetiştirilmesini ve yeni eğitim programlarının açılmasını gerekli kılmaktadır. Bu nedenle konuyla ilgili uzman yetiştirmeye yönelik yeni eğitim programları açılmalıdır.

KAYNAKÇA

- BARIN, E. (1994). “Yabancılarla Türkçenin Öğretimi Metodu” Dil Dergisi, S17, 54
- BARIN, E. ve GÜZEL, A. (2013). Yabancı Dil Olarak Türkçe Öğretim. Ankara: Akçağ Yayınları. 206.
- BAYYURT, Y. ve YAYLI, D. (2011). Yabancılarla Türkçe Öğretimi – Politika, Yöntem ve Beceriler. Ankara: Anı Yayıncılık, 1.
- BÜLBÜL, M. (2001). “Yabancı Dil Öğretiminde Yöntem Sorununa Özgün Bir Bakış”, Kazım Karabekir Eğitim Fakültesi Dergisi, Dil Edinimi Özel Sayısı. 182- 190.
- DEMİRCAN, Ö. (1990). Yabancı Dil Öğretim Yöntemleri. İstanbul: Ekin Eğitim Yayıncılık. 183-185.
- DEMİRCAN, Ö. (2005). Yabancı Dil Öğretim Yöntemleri. İstanbul: Der Yayınları. 197.

Turkish Studies

International Periodical for the Languages, Literature and History of Turkish or Turkic
Volume 10/11 Summer 2015

- DEMİREL, Ö. (1990). *Yabancı Dil Öğretimi, İlke, Yöntem ve Teknikler*. Ankara: Usem Yayınları. 52.
- DEMİREL, Ö. (1999). *Yabancı Dil Öğretimi*. Ankara: MEB Yayınları
- DEMİREL, Ö. (2004). *Yabancı Dil Öğretimi*. Ankara: Pegem A Yayıncılık. 31.
- DEMİREL, Ö. (2010.). *Yabancı Dil Öğretimi*. Ankara: Pegem A Yayıncılık. 44.
- DOĞAN, C. (2012). *Sistemik Yabancı Dil Öğretim Yaklaşımı ve Yöntemleri*. İstanbul: Ensar Neşriyat. 79.
- DURMUŞ, M. (2013). *Yabancılar Türkçe Öğretimi*, Ankara: Grafiker Yayınları. 49.
- GÖMLEKSİZ, M. N. (1999). “Yabancı Dil Öğretiminde Kullanılan Yöntemler ve Yöntem Sorunu” *Fırat Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 253-264.
- GÜNEŞ, F. (2011). *Dil Öğretim Yaklaşımları ve Türkçe Öğr* Gür, H. (1995). *Dil Öğretim Yöntemleri(2)*. *Dil Dergisi*, Cilt: , Sayı: 38, 45-47
- GÜR, H. (1995). *Dil Öğretim Yöntemleri (2): 1.Okuma Yöntemi, 2. İşitsel-Dilsel Yöntem*, *Dil Dergisi*, (Ankara Üniversitesi, TÖMER Yayınları, Sayı 34, Ağustos,), 42-47
- GÜR, H. (1996). *Dil Öğretim Yöntemleri(6): Toplu Fiziksel Tepki*, *Dil Dergisi*, (Ankara: Ankara Üniversitesi, Tömer Yayınları, S.39, Ocak), 22-32
- GÜR, H. (1996). *Dil Öğretim Yöntemleri: Sessiz Yöntem*, *Dil Dergisi*, (Ankara Üniversitesi, TÖMER Yayınları, Sayı 42, Nisan), 30-41
- HENGİRMEN, M. (2006). *Yabancı Dil Öğretim Yöntemleri ve TÖMER Yöntemi*. Ankara: Engin Yayın evi. 28.
- İŞCAN, A. (2011). “Yabancılar Türkçe Öğretiminde Suggestopedianın (Telkin Yöntemi) Kullanımı”, *Turkish Studies*, Vol.6/1 Winter, p.1281-1286. ANKARA-TURKEY
- KÜÇÜKAHMET, L. (1997). *Eğitim Programları Öğretim, Öğretim İlke ve Yöntemleri*. Ankara: Gazi Kitabevi. 62-63.
- LARSEN and FREEMAN, D. (2000). *Tecniques and Principles in Language Teaching*. Oxford University Pres. p. 29-32.
- MEMİŞ, M. R. ve ERDEM, M. D., (2013). *Yabancı Dil Öğretiminde Kullanılan Yöntemler, Kullanım Özellikleri Ve Eleştiriler*, *Turkish Studies - International Periodical For The Languages, Literature and History of Turkish or Turkic* Volume 8/9 Summer, p. 297-318, ANKARA-TURKEY
- RİCHARDS, J.C. and RODGERS, T. S. (1986). *Approaches and Methods in Langage Teaching*, Cambridge University Prees. p. 7.
- SEBÜKTEKİN, H. (1973). "Yabancı Dil Öğretiminde Yöntem" *Boğaziçi Üniversitesi Dergisi (Humaniter Bilimler)* 1, 95-100.
- TOSUN, C. (2006). *Yabancı Dil Öğretim ve Öğreniminde Eski ve Yeni Yöntemlere Yeni Bir Bakış*. Çankaya Üniversitesi Fen-Edebiyat Fakültesi, Ankara: *Journal of Arts and Sciences*. 83.
- YILDIRIM, A. ve ŞİMŞEK, H. (2008). *Sosyal Bilimlerde Nitel Araştırma Yöntemleri (6. Baskı)*.Ankara: Seçkin Yayıncılık. 188.

Turkish Studies

International Periodical for the Languages, Literature and History of Turkish or Turkic
Volume 10/11 Summer 2015

Citation Information/Kaynakça Bilgisi

ERDEM, M.D., GÜN, M., SEVER, P., (2015). “Türkçenin Yabancı Dil Olarak Öğretiminde Yöntem Seçimi ve Alternatif Yöntemler / Selection Of A Method And Other Alternative Methods In Teaching Turkish As A Foreign Language”, *TURKISH STUDIES - International Periodical for the Languages, Literature and History of Turkish or Turkic-*, ISSN: 1308-2140, (Prof. Dr. Şefik Yaşar Armağanı), Volume 10/11 Summer 2015, ANKARA/TURKEY, www.turkishstudies.net, DOI Number: <http://dx.doi.org/10.7827/TurkishStudies.8735>, p. 549-566.

Turkish Studies

International Periodical for the Languages, Literature and History of Turkish or Turkic
Volume 10/11 Summer 2015

